

เศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่องการควบคุมบุหรี่

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ ประการแรก เพื่อศึกษา วิเคราะห์อิทธิพลของ บริษัทข้ามชาติบุหรี่ต่อการควบคุมการผลิตและการบริโภคบุหรี่ของไทย ประการที่สอง เพื่อศึกษา พัฒนาการของการผลิตยาสูบ/บุหรี่และการบริโภคในท้องถิ่น ประการที่สาม เพื่อวิเคราะห์ครัวเรือนผู้ปลูกยาสูบในภาคอีสาน ประการสุดท้าย เพื่อศึกษาและสังเคราะห์ทางเลือก และ/หรือการนำนโยบาย ที่มีอยู่ไปสู่การปฏิบัติ วิธีการดำเนินการวิจัยใช้วิธีการวิจัยทั้งทางด้านปริมาณและทางด้านคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกยาสูบ ใน 3 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครพนม ร้อยเอ็ด และหนองคาย จำนวน 540 (คน) ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิธีการสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สถานียาสูบ การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการร้านค้าในชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนข้อมูลเชิงปริมาณได้ใช้สถิติอย่างง่ายได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ตาราง ขี่วี่โดยจำแนกตามคุณลักษณะที่สำคัญและพื้นที่ โดยใช้โปรแกรม (Statistic package of the social sciences หรือ SPSS for Window) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้มีการนำมาจัดหมวดหมู่ จัดลำดับ ความสำคัญ และนำมาวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ในสังคมไทย การผลิตยาสูบ/บุหรี่พบว่ามีมานานแล้ว แต่การผลิตบุหรี่ในรูปอุตสาหกรรม ได้เริ่มเมื่อประมาณเกือบร้อยปีที่ผ่านมา และนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง บุหรี่เป็นอุตสาหกรรมที่ ผูกขาดโดยรัฐ จึงเป็นแหล่งที่ทำรายได้ให้กับรัฐ การตระหนักต่อภัยจากการสูบบุหรี่ที่เกิดในประเทศ อุตสาหกรรม อันเนื่องมาจากการเผยแพร่ข้อมูลด้านการแพทย์ ได้ทำให้บริษัทข้ามชาติบุหรี่หันมา ขยายตลาดผู้บริโภคนูรี่ไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา และด้วยแรงกดดันของบริษัทนุรี่ข้ามชาติ ภายใต้ ระเบียบการค้าเสรี ได้ทำให้ประเทศไทยเปิดการนำเข้าเสรีนุรี่ เมื่อปี พ.ศ. 2534 การศึกษาการผลิต และการบริโภคนุรี่ในท้องถิ่นพบว่า มีการปลูกยาสูบเพื่อป้อนให้กับอุตสาหกรรมยาสูบมาเป็น เวลานานแล้ว และที่ยังดำรงอยู่ควบคู่กับอุตสาหกรรมนุรี่ก็คือ การผลิตและการบริโภคนุรี่ยาเส้น (นุรี่พื้นเมือง) การวิเคราะห์ครัวเรือนผู้ปลูกยาสูบในภาคอีสาน พบว่ารายได้ที่มาจากยาสูบมีสัดส่วน ที่มาก เมื่อเทียบกับรายได้จากแหล่งอื่น ๆ โดยรายได้จากยาสูบคิดเป็นร้อยละ 71 และจากแหล่ง อื่น ๆ อีก ร้อยละ 19 ของรายได้ทั้งหมด การลดลงของโควตาการปลูกยาสูบที่กำหนดจากโรงงาน อุตสาหกรรมยาสูบ ทำให้เกษตรกรไม่คุ้มทุน และเกษตรกรมีการขายโควตาของตนเองให้กับคนอื่น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ 1) เพื่อลดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ และ เพื่อให้เกษตรกรมีระยะเวลาในการปรับตัว อุตสาหกรรมนุรี่ จะต้องขยายการส่งออกให้มากขึ้น ทั้งใน รูปของนุรี่มวน หรือใบยาสูบ 2) รมณรงค์ให้สาธารณะเข้าใจบริษัทนุรี่ข้ามชาติมากยิ่งขึ้น ควบคู่ไป

กับการรณรงค์ให้เข้าใจพิษภัยของการบริโภคบุหรี่ต่อสุขภาพ โดยเน้นให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้มากขึ้น 3) เสริมพลังอำนาจให้กับภาคประชาสังคมในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน คริวเรือน และประชาชนในท้องถิ่น ให้เข้ามาเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการควบคุมบุหรี่มากยิ่งขึ้น 4) ส่งเสริมให้ชุมชน และครัวเรือนในชุมชน มีการพัฒนาที่ลดการพึ่งพารายได้จากยาสูบ มีช่องทางในการมีรายได้เพื่อยังชีพที่หลากหลายขึ้น หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริม หรือทำหน้าที่ด้านการพัฒนา จำเป็นต้องเน้นพื้นที่เฉพาะ (area-based approach) มิใช่การรณรงค์ครอบคลุมทั่วไปเท่านั้น และ 5) ควรจะมีการศึกษาบุหรี่พื้นบ้านให้กว้างขวาง ครอบคลุมการผลิต การบริโภค และผลกระทบต่อสุขภาพ เปรียบเทียบกับบุหรี่มวนจากโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เพื่อแสวงหามาตรการการควบคุมที่เหมาะสม